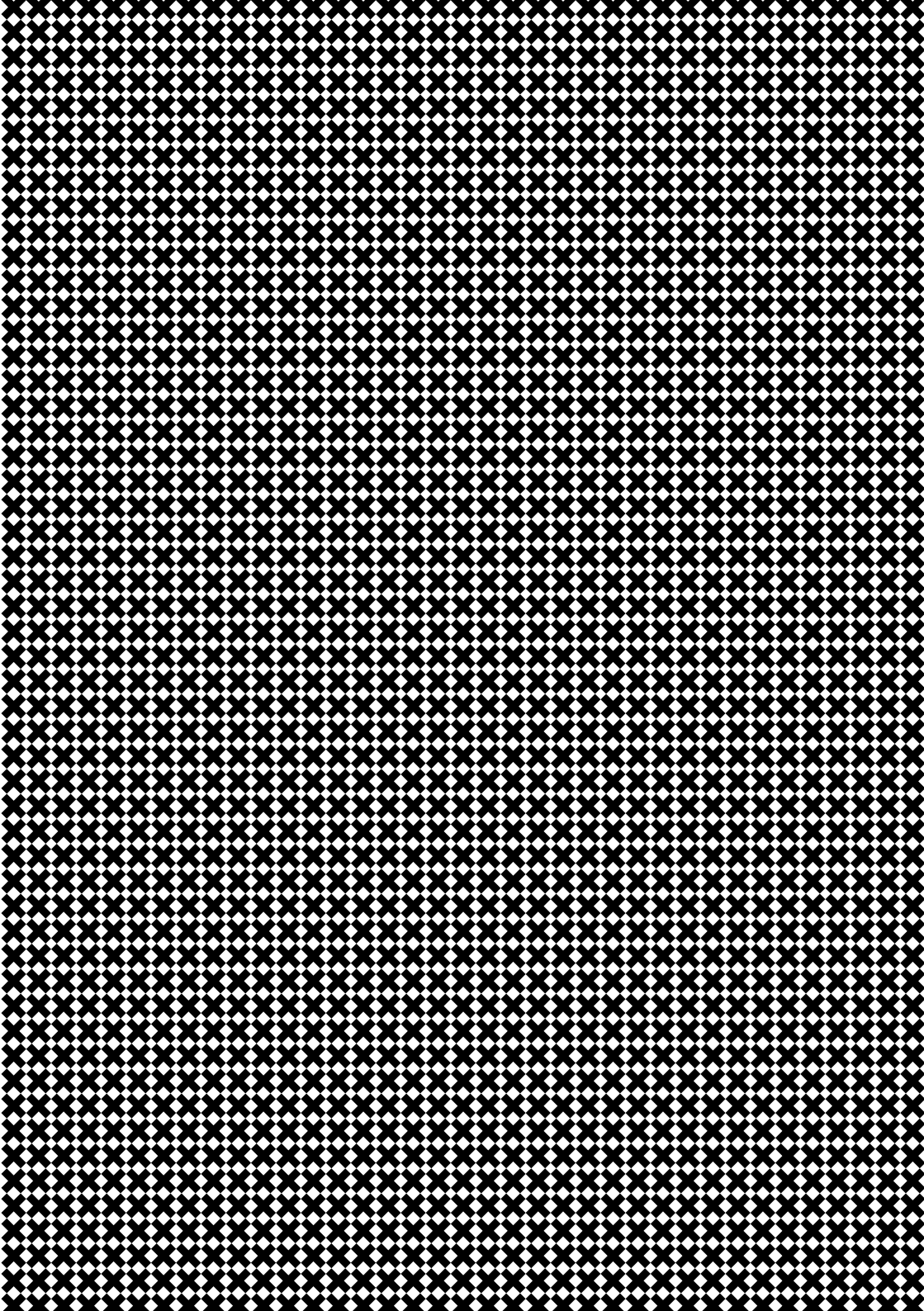

LESMATERIAAL
SECUNDAIR ONDERWIJS

WELKOM ...x

bij de expo *X, Censuur en Beeldcultuur* in het Speelkaartenmuseum.

In deze lesbundel vind je opdrachten waarmee je een bezoek aan de tentoonstelling interactief en verrassend kan maken. We stellen een opdrachtenmenu voor waarmee jij en je leerlingen aan de slag kunnen. Je bepaalt zelf hoe het bezoek eruit ziet en hoeveel tijd je ervoor neemt. Met deze lesbundel zetten we de leerling voorop en staat de ontwikkeling van het kritisch denken centraal. Een discussie uitlokken of het veranderen van mening over bepaalde onderwerpen juichen wij dus ten zeerste toe.

Veel plezier!

HET SPEELKAARTENMUSEUM

Musea Turnhout omvat het Begijnhofmuseum, het Speelkaartenmuseum en het Taxandriamuseum. Dit samenwerkingsverband vormt het kenniscentrum van Turnhout en de Antwerpse Kempen, en toont hoe een geïsoleerde streek zich ontwikkelde tot een hedendaagse industriële regio.

Het Speelkaartenmuseum heeft een vaste collectie die bestaat uit de belangrijkste verzameling speelkaarten uit Turnhout en de historische Nederlanden. De oudste originele stukken dateren van het begin van de 16de eeuw, maar de klemtoon ligt op de industriële periode (18de eeuw tot nu).

Daarnaast heeft het museum veel aandacht voor techniek. De Turnhoutse grafische industrie speelde sinds de 19de eeuw een prominente rol bij het vervaardigen van (speel)kaarten. In de 20ste eeuw groeiden de Turnhoutse bedrijven uit tot de enige fabrikanten van speelkaarten in de Nederlanden. Inmiddels mag Cartamundi zelfs tot de belangrijkste producenten ter wereld gerekend worden. Het museum bewaart authentieke drukpersen en grafische apparatuur. Het machinepark illustreert de gehele traditionele productielijn, een gigantische 19de-eeuwse stoommachine inbegrepen. Wanneer de maatregelen het toelaten zetten drukkers het machinepark aan het werk en demonstreren ze het volledige drukproces, inclusief de afwerking van speelkaarten. Een aanrader!

Tot slot organiseert het Speelkaartenmuseum ook tijdelijke tentoonstellingen – zoals het huidige *X, Censuur en Beeldcultuur* –, activiteiten voor verschillende leeftijden en biedt het onderdak aan FABLAB 2300. Het is een gespecialiseerd maakatelier voor strip- en spelmakers die in dit grafisch laboratorium gratis gebruik kunnen maken van gespecialiseerde toestellen om hun ideeën en ontwerpen tot leven te wekken.

X, CENSUR EN BEELDCULTUUR

Waarom was de grondwet van het prille België zo revolutionair?

Hoe zette kunstenaar Jan Bucquoy Mao in zijn onderbroek?

Hoeveel bloot is té bloot voor Instagram?

Worden onze zeden losser of net preutser anno 2021?

Verandert de tijd je eigen blik op wat kan en wat mag?

Is humor altijd grappig?

Staan censuur en vrije meningsuiting pal tegenover elkaar?

‘x’ confronteert en verbindt. De expo brengt uiteenlopende (kunst)werken samen om overeenkomsten te zoeken tussen lokale verhalen en wereldwijde fenomenen, tussen geschiedenis en actualiteit, tussen economie en politiek, tussen kunst en kitsch.

Hoe ga je vandaag om met beelden uit het verleden die niet meer passen in een hedendaags referentiekader?

Hoe proberen overheid en religie al eeuwenlang de goede (?) zeden te bewaren?

Hoe bepalen economische belangen wat wel en wat niet getoond kan worden?

‘x’ biedt geen antwoorden, maar vragen. Het daagt de bezoeker uit om de eigen grenzen af te tasten, maar ook om de rollen om te draaien en zich te verplaatsen in het perspectief van “de ander”.

OPDRACHTENMENU BIJ X, GENSUUR EN BEELDCULTUUR

Aangekomen bij de kern van deze bundel: het opdrachtenmenu. In de hoofdstukken 'Voorbereiding in de klas' en 'Naverwerking in de klas' vind je opdrachten die je kan uitvoeren voor en na je bezoek. In het hoofdstuk 'Opdrachten in de tentoonstelling' vind je opdrachten voor in het museum.

Het opzet van deze bundel is een interactief bezoek, waarbij de leerlingen actief de tentoonstelling gaan verkennen. De opdrachten zijn gericht op actief kijken en kritisch denken, niet op het vinden van het juiste antwoord. Informatie en duiding zijn uiteraard voldoende aanwezig. De objecten die we tonen in *X, Censuur en Beeldcultuur* hebben immers vaak nood aan context. De leraar zien we als begeleider en moderator van gesprekken.

GEBRUIKSAANWIJZING: GEEF ZELF JE BEZOEK VORM

(Neem de opdrachten door en stel zelf je bundel samen.)

- ✘ *Van elke opdracht maakten we een fiche. Met dit systeem vorm je zelf vlot een reeks opdrachten.*
- ✘ *Er zijn drie categorieën opdrachten: inleiding, midden en slot. Er is geen vastgelegd parcours, je selecteert de opdrachten en stelt een bezoek op maat samen (of je doet dit samen met je leerlingen).*

Tip: Kies 1 à 2 inleidende opdrachten en evenveel slotopdrachten. Dit zorgt voor een goede spanningsboog.
- ✘ *Aan elke opdracht is een tijdsindicatie gekoppeld zodat je de duur van de opdracht kan inschatten.*
- ✘ *Achteraan in de bundel vind je een selectie van de objecten die getoond worden in de tentoonstelling. Je bent vrij om deze beelden te gebruiken tijdens opdrachten in de klas. Ze kunnen zowel ingezet worden bij de opdrachten als ter illustratie bij andere lessen.*

GENSUUR EN KIJKWIJZER

BEELDCULTUUR

Deze kernvragen kunnen je helpen bij het kijken en bespreken:

× WAT ZIE JE?

Let op kleur, vorm, materiaal...

Probeer enkel te benoemen en niet te associëren of interpreteren.

× HOE IS HET GEMAAKT?

Let op materiaal, medium, formaat...

× WIE HEEFT HET GEMAAKT?

Weet je iets over de maker van dit object?

× WAAROM MAAKT HIJ/ZIJ DIT?

Dit is een synthese van vorige antwoorden.

Het kan een interpretatie zijn, een persoonlijke appreciatie.

Je kan de vorm bespreken, maar ook dieper ingaan op de inhoud van het object.

Hanteer de leuze dat elk antwoord een juist antwoord is.

× ..

TIPS VOOR DE BEGELEIDER

- ✘ We zien de leerkracht als begeleider en moderator van gesprekken. De opdrachten zijn gericht op het ontwikkelen van eigen visies en daarbij zijn meerdere oplossingen mogelijk. Licht gerust dit opzet toe aan het begin van het bezoek, zo heb je meteen een ijsbreker.
- ✘ Neem een nieuwsgierige houding aan en stel open vragen. Voorbeelden: Waarom? Kan je een voorbeeld geven? Wie vindt dat? Wat kun je daaruit afleiden? De leerlingen worden aangezet tot kritisch nadenken en oefenen het verwoorden van hun ideeën.

PRAKTISCHE INFO

- ✘ *Duiding en info over de objecten vind je op de fiches in de tentoonstelling. Aan het begin van je bezoek krijg je een ring waar je zelf fiches aan kan hangen. Zo stel je zelf je tentoonstellingscatalogus samen.*
 - Tip 1: laat dit door de leerlingen doen, zo heb je een fysiek aandenken en kan je nadien in de klas makkelijk terugkoppelen naar de tentoonstelling.*
 - Tip 2: kijk onbevangen naar de objecten. Laat de leerlingen eerst de opdrachten uitvoeren en lees daarna samen de fiches. Als je hen de fiches zelf laat (voor)lezen, betrek je ze actief bij het bezoek.*
- ✘ *In het centrum van de tentoonstelling vind je de broeikas, een werkplek waar je met de leerlingen kan plaatsnemen om opdrachten uit te voeren. Maar voel je ook vrij om er even neer te zitten en te bladeren in de magazines, een groepsdiscussie op gang te trekken, ...*
- ✘ *Specifiek materiaal nodig voor de opdrachten? Alles is voorzien in het museum, je hoeft zelf dus niets mee te nemen. Een museummedewerker wijst je de weg bij aankomst.*
- ✘ *Je kan deze bundel zelf printen en meenemen, maar er zijn ook enkele exemplaren voorhanden in de tentoonstelling.*

VOORBEREIDING IN DE KLAS...x

EN WAT IS CENSUUR?

“Er bestaan vele versies van de waarheid, en de uitwisseling van ideeën is essentieel. De waarheid komt alleen tot stand door de communicatie tussen verstandige mensen.

– John Milton

Volgens Van Dale is censuur *“het toezicht van een overheid of kerk op voor publicatie bestemde teksten, films, voorstellingen enz., met de mogelijkheid om die te verbieden of er delen uit te schrappen.”*

Amnesty International beschrijft censuur als *“het toezicht van een wereldlijke of kerkelijke overheid op uitingen in woord en geschrift die haar onwettig zouden zijn.”* Amnesty benoemt deze definitie van censuur als de huidige definitie en voegt eraan toe dat het meestal om preventieve censuur gaat; dat is het verbieden van uitlatingen en afbeeldingen voordat ze, bijvoorbeeld in druk, publiek worden gemaakt.

De herkomst: het woord censuur is afgeleid van het Latijnse ‘*census*’. In Rome was dat het toezicht op de heffing van belastingen (vandaar het Nederlandse woord cijns) en op de goede zeden. In 1559 stelde paus Paulus IV de Index in, een lijst van verboden boeken die geregeld werd bijgewerkt. Er waren onder meer zestig verschillende uitgaven van de bijbel verboden. De Index werd pas in 1966 opgeheven. In Nederland en België bepaalt de grondwet dat niemand voorafgaand “verlof nodig heeft” om door middel van de drukpers ideeën te openbaren. Censuur achteraf, bijvoorbeeld het verbieden van een artikel waarin beledigingen of militaire geheimen zijn vervat, is wel mogelijk.

GENSUUR EN BEELDGLUTUR

OVERHEDEN GEBRUIKEN VERSCHILLENDE VORMEN VAN CENSUUR.

Voorbeelden zijn:

- ✘ Het schrappen in publicaties
- ✘ Het verbieden van uitzendingen en publicaties
- ✘ Het onmogelijk maken om informanten te spreken of documentatie in te zien
- ✘ De toegang tot papierleveranties, radiostations, uitzendtijd en dergelijke onmogelijk maken
- ✘ Intimidatie, arrestatie of moordaanslagen gericht op journalisten of hun informanten
- ✘ Willekeurige en vage wetgeving waardoor een algemeen klimaat van angst en zelfcensuur ontstaat
- ✘ Het aanklagen op (valse of ongegronde) beschuldiging van obsceniteit, blasfemie of openbaarmaking van staatsgeheimen
- ✘ Internetcensuur: meestal rond de vrijheid van meningsuiting online en de toegang tot informatie op het internet.
- ✘ ..

GENSUUR EN BEELDGULTUR

VOORBEREIDING STELLINGEN

Duur: 10-30 minuten
Muzisch domein: woord

Laat de leerlingen individueel of in groep(en) denken over volgende stellingen:

- ✘ Hoe zou jij censuur omschrijven?
- ✘ Wat zou in het verleden of op andere plaatsen in de wereld al onderworpen zijn aan censuur?
- ✘ Wat kan in de toekomst onderworpen worden aan censuur? Waar, wanneer en waarom?
- ✘ Wat heb je voor jezelf al eens gecensureerd?
- ✘ Wat met censuur voor bepaalde groepen, zoals censuur volgens leeftijd (bv. +16 films met veel geweld)? Vind je zelf nog voorbeelden van censuur voor bepaalde leeftijden? Of censuur op basis van andere parameters dan leeftijd?

Werk met één stelling tegelijk. Mogelijke werkvormen zijn:

- ✘ Laat de leerlingen één voor één iets op een groot blad noteren.
- ✘ Laat ze allen tegelijk individueel iets noteren.
- ✘ Ga in een kring zitten en laat elke leerling om de beurt aan het woord. Vraag iedereen iets te zeggen dat nog niet aan bod kwam.
- ✘ Laat leerlingen antwoorden zoeken in tijdschriften of kranten. Deze antwoorden hoeven niet juist te zijn, maar kunnen aanzetten tot een klasgesprek.
- ✘ Laat de leerlingen een krantenartikel schrijven over deze vraag/ dit onderwerp.

GENSUUR EN BEELDGLYPTUR

VOORBEREIDING

STEL ZELF DE OPDRACHTENREEKS SAMEN

Duur: 15 minuten

Muzisch domein: woord

Bereid het museumbezoek voor door samen met de leerlingen de opdrachten te kiezen. Zo zijn ze al vanaf het begin actief betrokken bij het bezoek. Je kan dit doen op verschillende manieren:

- ✘ Print alle opdrachtenfiches en leg ze verspreid in de klas. Laat elke leerling een opdracht kiezen, leg alle keuzes samen en bespreek samen of dit tot een interessant bezoek zou leiden. Indien nodig kan je opdrachten schrappen/wisselen/toevoegen. Beslis dit in samenspraak met de leerlingen.
- ✘ Verdeel de klas in kleinere groepjes en laat elke groep een stelling bedenken over censuur. Voor elke groep steek je een stapeltje opdrachtenfiches in een omslag. Je wijst de omslagen toe aan de groepjes, maar ze mogen er nog niet naar kijken. Als elk groepje een stelling heeft geformuleerd, wordt deze gedeeld met de andere groepen. Er kan een discussie ontstaan rond de verschillende stellingen. Nadien kiest de hele klas één stelling die zij het meest interessant vonden. De opdrachtenfiches in de omslag van deze groep zal de uiteindelijke rondleiding worden.

GENSUUR EN BEELDGLUTUR

VOORBEREIDING RADIOFRAGMENT

Duur: 15 minuten

Muzisch domein: woord

Beluister dit radiofragment en bespreek het in de klas:

<http://bit.ly/Radiofragment>

In de huidige vertaling is een deel van het boek aangepast.

In de oorspronkelijke versie van Dante bevindt de profeet Mohammed zich in de hel. Zijn naam werd in de vertaling weggelaten om een groot deel van de bevolking niet te schofferen. Mohammed werd immers gezien als een tweedrachtzaaier omdat hij, in de periode dat het originele boek werd geschreven, een afvallige zou zijn van het christendom.

Die visie is ondertussen veranderd en dus achterhaald.

De uitgeverij wil met het boek een breed en jong publiek aanspreken en koos daarom voor deze aanpassing.

***Belangrijke noot:** pauzen en homo's bevinden zich in het oorspronkelijke boek ook in de hel, maar zijn niet weggelaten in de vertaling.*

• • ✕ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGULTUUR

VOORBEREIDING CANCEL CULTURE

Duur: 15 minuten

Muzisch domein: woord

Lees dit artikel over de 'cancel culture' met de leerlingen
en bespreek het samen:

<http://bit.ly/Artikelcancelculture>

• • ✕ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGLUTUR

VOORBEREIDING STIFTENCENSUUR

Duur: 15 minuten

Materiaal: zwarte stiften, kranten

Muzisch domein: beeld, woord

Laat elke leerling een krantenartikel uitkiezen uit een gedrukte krant. Laat ze met een zwarte stift bepaalde delen schrappen uit het artikel zodat het een andere lading krijgt. Bespreek de resultaten.

• • X NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGEULTUUR

VOORBEREIDING RADIO MAKEN

Duur: 50 minuten

Materiaal: materiaal om programma te maken, bv. opnamerecorder, schrijfgerei

Muzisch domein: muziek, woord, drama

Beluister deze podcast <http://bit.ly/Radiomaken>
en laat je inspireren om zelf een radioprogramma te maken rond censuur.

Ideeën: neem een nieuwsbulletin op met gecensureerde nieuwsberichten,
laat muziek horen waarvan delen zijn weggebiept, maak passende reclame-
spots, ...

• • ✕ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGLUTUR

VOORBEREIDING DE MINUUT

Duur: 20-30 minuten

Materiaal: papier, schrijfgereief, tas

Muzisch domein: woord, drama

Elke leerling noteert een woord dat hij/zij associeert met censuur. Verzamel alle briefjes in een tas. Ga in een kring zitten en laat één leerling een briefje uit de tas halen. Hij/zij probeert gedurende één minuut over dit woord te praten zonder te stoppen en te aarzelen. Een andere leerling houdt een timer in de gaten en roept als de tijd om is. Doe dit met enkele woorden uit de tas en bespreek telkens in groep.

- ✘ Hoe ging het?
- ✘ Wat was moeilijk/ makkelijk?
- ✘ Zijn bepaalde termen moeilijker dan andere?
- ✘ Kwam er iets verrassends naar boven?

• • ✘ NOTITIES

OPDRACHTEN IN DE TENTOONSTELLING...x

GENSUUR EN BEELDGLUTUR

INLEIDING VRIJ BEZOEK

Duur: 10 minuten

Muzisch domein: woord

Iedereen wandelt 5 minuten door de tentoonstelling. Je mag dit doen op je eigen tempo. Daarna kom je weer samen met z'n allen voor een gesprek.

- × Wat zag je?
- × Wat viel op?
- × Wat had je nog nooit eerder gezien?
- × Wat vind je interessant of totaal oninteressant?

• • × NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGLUTUR

INLEIDING KRIJTBORD

Duur: 5 minuten

Materiaal: krijtbord (aanwezig in expo)

Muzisch domein: woord

Noteer op het krijtbord een woord waarvan je vindt dat het niet (meer) gebruikt mag worden, omdat het kwetsend/ouderwets/... is. Doe dit met de hele klas en bespreek het resultaat.

- ✘ Waarom is dit een kwetsend woord?
- ✘ Wie kwetst het?
- ✘ Heeft iemand een andere mening?
- ✘ Hoe komt dat?
- ✘ Hoe ga je daarmee om?

• • ✘ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGLUTUR

INLEIDING VRIJE MENINGSUITING

Duur: 5 minuten

Muzisch domein: woord

Klasgesprek over vrije meningsuiting.

- × Wat is het precies?
- × Zijn er grenzen aan vrije meningsuiting
- × Waar liggen deze grenzen?

Ga op zoek naar een voorbeeld van het overschrijden van vrije meningsuiting volgens jou (bv. in een krant, online,...)

• • × NOTITIES

GENSUIR EN BEELDGLTUR

INLEIDING STELLINGENSPEL

Duur: 10 minuten

Muzisch domein: woord

De leerlingen krijgen een stelling te horen waarop ze met ja of nee moeten antwoorden. Iedereen die akkoord gaat, verzamelt zich aan de ene kant. Iedereen die niet akkoord gaat, verzamelt zich aan de andere kant. Er is geen midden. Laat de leerlingen overleggen met elkaar over verschillende argumenten en bespreek deze in groep.

Stellingen:

- ✘ Ik vind dat je alles moet kunnen zeggen, dit is een belangrijk onderdeel van vrije meningsuiting.
- ✘ In humor mag geen censuur bestaan.
- ✘ Ik mag delen wat ik wil op sociale media. De kanalen zelf mogen niet in mijn plaats beslissen of iets aanstootgevend is.
- ✘ Onze maatschappij is preutser dan vroeger.

• • ✘ NOTITIES

GENSUIR EN BEELDGIUR

INLEIDING STELLINGENPEL OMGEKEERD

Duur: 10 minuten

Muzisch domein: woord, drama

Hetzelfde principe als het stellingenspel, maar de leerlingen bedenken argumenten voor de tegenovergestelde mening.

Stellingen:

- ✘ Ik vind dat je alles moet kunnen zeggen, dit is een belangrijk onderdeel van vrije meningsuiting.
- ✘ In humor mag geen censuur bestaan.
- ✘ Ik mag delen wat ik wil op sociale media. De kanalen zelf mogen niet in mijn plaats beslissen of iets aanstootgevend is.
- ✘ Onze maatschappij is preutser dan vroeger.

• • ✘ NOTITIES

GENSUIER EN BEELDGIJUR

MIDDEN HET PERSPECTIEF VAN DE ANDER

Duur: 10 minuten

Muzisch domein: woord, drama

Laat de leerlingen één object uitkiezen.

- ✕ Vind je dat dit gecensureerd moet worden?
Bedenk enkele argumenten om je besluit te staven.

Neem daarna een andere rol aan: de maker van het object, de burgemeester die het object verbiedt, de verkoper van het object, de uitgeverij, ...
Probeer ook hiervoor enkele argumenten te bedenken.

• • ✕ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGULTUUR

MIDDEN KRANTENARTIKEL

Duur: 10 minuten

Materiaal: papier, potloden

Muzisch domein: woord

Verdeel de klas in kleinere groepen (ongeveer 4).
Elke groep kiest een object/ krijgt er één toegewezen en schrijft een kort krantenartikel bij dit object.

De leerlingen kiezen zelf:

- ✘ welk soort artikel het is (informatief, opinie, analyse,...)
- ✘ welk onderdeel van het object ze erin bespreken
- ✘ in welke krant/tijdschrift dit artikel zou staan.

Evalueer nadien samen de artikels.

• • ✘ NOTITIES

GENSUR EN BEELDGEULTUUR

MIDDEN KRANTENKOP

Duur: 5 minuten

Materiaal: tijdschriften

Muzisch domein: woord

Kies één object uit met de hele klas. Neem er een stapel tijdschriften bij. Elke leerling zoekt een passende krantenkop bij dit object. Dit mag fictief zijn. Bespreek samen de verschillende krantenkoppen.

- ✘ Op basis waarvan koos iedereen zijn krantenkop?
- ✘ Op welke manier past deze bij het object?
- ✘ Wat zijn de verschillen tussen de gekozen krantenkoppen?
- ✘ Heeft dit een invloed op de interpretatie van het object?

• • ✘ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGLUTUR

MIDDEN PICTIONARY

Duur: 10 minuten

Muzisch domein: woord, drama

Deel de groep op in een viertal kleinere groepen.
Elke groep kiest één object uit en beeldt dit uit.
Gebruik geen woorden, enkel je lichaam.
Toon de resultaten aan elkaar en
laat de andere groepen raden om welk object het gaat.
Bespreek het resultaat.

- × Waarom beeld je dit uit op deze manier?
- × Wat valt je op aan het object?

• • × NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGLUTUR

MIDDEN ORIGINEELSTE OBJECT

Duur: 10 minuten

Muzisch domein: woord

Verdeel de klas in kleinere groepen.
Elke groep zoekt één object dat volgens deze leerlingen het meest originele object is in de tentoonstelling.

- ✘ Waarom vinden ze dit?

Daarna zoeken ze het meest saaie object.

- ✘ Waarom is dit niet origineel?
- ✘ Is het belangrijk om origineel te zijn?
Waarom wel/niet?

• • ✘ NOTITIES

GENSUR EN BEELDGEULTUUR

MIDDEN CAPTION

Duur: 5 minuten

Muzisch domein: woord

Kies één object uit met de hele klas.
Stel dat je dit beeld op Instagram plaatst...

- ✘ Welke caption (*onderschrift*) schrijf je er dan bij?
- ✘ Waarom kies je voor deze caption?
- ✘ Hoe zou deze caption klinken, als je hem uitspreekt?
(Bv heel voorzichtig, heel groots, boos, vriendelijk,...)

• • ✘ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGEULTUUR

MIDDEN DE TOEVALLIGE VRAAG

Duur: 5-10 minuten

Materiaal: woordbordjes (aanwezig in expo)

Muzisch domein: woord

Gebruik de woordbordjes en vorm een zin op het bord.
Discussieer in kleinere groepen over deze stelling.

• • X NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGLUTUR

MIDDEN ZAK VOL BRIEFJES

Duur: 10 minuten

Materiaal: papier en schrijfgerei

Muzisch domein: woord

Wandel door de tentoonstelling en kies individueel één object.
Noteer op een briefje van welk materiaal dit object werd gemaakt.
Verzamel alle briefjes in een zak en trek er ééntje uit.

- ✘ Kan je vinden om welk object het gaat?

Wat als iemand anders dit object maakt uit een ander materiaal.

- ✘ Is het dan een kopie of een inspiratie?
Bespreek in groep wat je hiervan vindt.

• • ✘ NOTITIES

GENSUR EN BEELD CULTUUR

MIDDEN OBSERVEREN & ASSOCIËREN

Duur: 10 minuten

Muzisch domein: woord, beeld

- ✘ **Eerste ronde = observatie:**
Kies samen één object uit de tentoonstelling. Selectiecriteria kunnen zijn:
Welk object vind je mooi/lelijk?
Welk object begrijp je niet?
Welk object vind je aanstootgevend?
Welk object vind je
Beantwoord één van deze vragen met de hele klas en kies zo een object uit dat je gaat bespreken in de volgende stappen.

Iedereen noemt één element van het object, bv. kleur, materiaal, vorm,...
Je mag niets noemen dat al eerder werd gezegd. Benoem enkel dingen die je ziet (*en dus iedereen ziet*), associaties zijn pas de volgende stap.

- ✘ **Tweede ronde = associatie:**
Iedereen benoemt één associatie met (*een deel van*) het object.
Waar denk je aan?
Wat betekent het volgens jou?

• • ✘ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGLUTUR

MIDDEN DE BLINDE EN DE KIJKER

Duur: 10 minuten

Muzisch domein: woord, beeld

- × Maak groepjes per twee
- × Eén persoon van het duo wordt blind gemaakt, de andere persoon begeleidt de blinde door de ruimte.
- × Ga naar een kunstwerk.
- × De blinde zet zich met de rug naar het werk, de begeleider zet zich rug aan rug met de blinde.
- × De blinde mag de ogen openen en krijgt pen en papier.
- × De begeleider beschrijft zo goed mogelijk het kunstwerk dat hij/zij ziet.
- × De blinde/ tekenaar tekent aan de hand van de beschrijving van de begeleider, zonder naar het kunstwerk te kijken.
- × Evalueer samen dit experiment..

• • × NOTITIES

GENSUR EN BEELD CULTUUR

MIDDEN TEGENSTELLINGEN

Duur: 10 minuten

Muzisch domein: woord, beeld

- ✘ Verdeel de groep in 3 kleinere groepen.
- ✘ Elke groep krijgt een tegenstelling en zoekt een object waarbij deze tegenstelling zichtbaar is.
- ✘ Overloop nadien de gekozen objecten en bespreek de argumenten.
Waarom kies je voor dit object?
Hoe zie je de tegenstelling in het object?
Zijn er nog andere manieren waarop je de tegenstellingen kan gebruiken bij dit object?
- ✘ Lees de infociche en bespreek of je de tegenstelling nog steeds toepasselijk vindt. Of hoort een andere tegenstelling nu beter bij dit object?

groot – klein

binnen – buiten

hard – zacht

licht – donker

zichtbaar – onzichtbaar

warm – koud

stil – luid

zoet – zuur

vrolijk – droevig

• • ✘ NOTITIES

GENSUIR EN BEELDGIJUR

MIDDE GEGENSUREERDE RONDLEIDING

Duur: 15 minuten

Muzisch domein: woord, drama

- ✘ Verdeel de klas in 3 à 4 groepen.
- ✘ Elke groep kiest 1 object uit en leest de bijhorende infofiche.
- ✘ De leerlingen schrappen een deel van de tekst zodat de boodschap verandert en de info niet meer helemaal klopt.

Als elke groep dit voor het gekozen object heeft gedaan, komen de vier groepen opnieuw samen. Er volgt een mini-rondleiding waarbij elke groep het gekozen object toont en de gecensureerde info geeft. Bespreek dit.

- ✘ Hoe interpreteert de rest van de groep dit object?
- ✘ Wat denken zij dat er niet klopt aan de info?

Vul tot slot aan met de volledige info.

- ✘ Welk effect heeft dit op de perceptie van het object?

• • ✘ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGULTUUR

MIDDEN ZOEKOPDRACHT

Duur: 10-15 minuten

Muzisch domein: woord, beeld

- ✘ Bespreek één object uit de tentoonstelling.
- ✘ Daarna gaan de leerlingen (individueel of in groepjes) op zoek naar een ander object dat volgens hen past bij het besproken object. Deze keuze is enkel gebaseerd op het beeld/uiterlijk van het object.
- ✘ Bespreek in groep de gekozen objecten. Dan pas lees je de infofiche en evalueer je samen of het object er nog steeds goed bij past.
- ✘ Variant op deze opdracht:
kies het tegenovergestelde object van het eerst besprokene.

• • ✘ NOTITIES

GENSUR EN BEELDGLYPTUR

MIDDEN KIJKEN & TEKENEN

Duur: 10-15 minuten

Materiaal: papieren, potloden

Muzisch domein: woord, beeld

- ✘ Kies één object en bekijk het met de hele groep gedurende twee minuten heel aandachtig.
- ✘ Ga daarna naar de broeikas en geef iedereen een blad en een potlood. De leerlingen tekenen zo nauwkeurig mogelijk na wat ze hebben gezien.

Bespreek daarna alle tekeningen:

- ✘ Wat valt op?
- ✘ Heeft iedereen hetzelfde gezien en getekend?
- ✘ Wat zijn de opmerkelijkste verschillen?

Als je deze tekeningen zou tentoonstellen:

- ✘ Zijn deze dan een kopie of een inspiratie?
- ✘ Gaat het om plagiaat of helemaal niet? Waarom wel/niet?
- ✘ Wat zou je moeten veranderen om wel/niet tot plagiaat te komen?

• • ✘ NOTITIES

GENSUUR EN MIDDEN STEREOTYPE

BEELDCULTUUR

Duur: 5 minuten

Muzisch domein: woord, beeld

Wat is een stereotype?
Bespreek dit in groep.

- ✘ Welke associatie heeft iedereen bij dit woord?
- ✘ Kan je zo samen tot een definitie komen?

Iedereen gaat individueel op zoek naar een voorbeeld van een stereotype in de tentoonstelling. Kom daarna terug samen met de hele klas.

- ✘ Welke voorbeelden vond iedereen?
- ✘ Gaat iedereen akkoord met deze voorbeelden? Waarom wel/niet?
- ✘ Zie je deze voorbeelden ook terugkomen in je dagelijks leven?
- ✘ Bij jezelf of bij anderen?

• • ✘ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGLYPTUR

MIDDEN ZOEKOPDRACHT KRANTENARTIKEL

Duur: 10 minuten

Materiaal: krantenartikels

Muzisch domein: woord

- ✘ De leerlingen worden in groepjes verdeeld, elke groep krijgt een krantenartikel dat gelinkt is aan het thema van de tentoonstelling.
- ✘ Elke groep zoekt een object in de tentoonstelling dat aansluit bij het thema van het krantenartikel. De leerlingen beargumenteren hun keuze met minstens drie redenen.
- ✘ Bespreek de resultaten.

• • ✘ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGLUTUR

MIDDEN INFOFICHE MAKEN

Duur: 10 minuten

Materiaal: papier, potloden

Muzisch domein: woord

- ✘ Laat de leerlingen één object uit de tentoonstelling kiezen.
- ✘ Ze lezen de infofiche nog niet, maar schrijven er zelf eerst één. Dit kan naar waarheid zijn, maar mag ook een humoristische insteek hebben.

Tips bij het schrijven:

- ✘ Wat zie je?
- ✘ Wat betekent het?
- ✘ Binnen welke context moeten we dit object lezen?
- ✘ Wat is de relatie met de andere objecten?
- ✘ Waarom wordt het in deze tentoonstelling gepresenteerd?

Vergelijk de geschreven teksten met elkaar.

- ✘ Zijn er overeenkomsten?

Lees tot slot de infofiche en ga na of er daar ook overeenkomsten zijn.

• • ✘ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGEULTUUR

MIDDEN VERBRANDING! VERBANNING

Duur: 10 minuten

Materiaal: tijdschriften

Muzisch domein: woord

- ✘ Neem een stapel tijdschriften en laat de leerlingen er 1 alledaags voorwerp uit kiezen. Bv: een voorwerp dat iedereen thuis heeft, iets dat je dagelijks gebruikt, je vaak op straat tegenkomt,...
- ✘ Beeld je in dat je de leider van het land bent en alles kan beslissen.
- ✘ De leerlingen bedenken argumenten die bevestigen dat dit voorwerp heel gevaarlijk is en dringend op de brandstapel moet.
- ✘ Deel de argumenten met elkaar en bespreek.

• • ✘ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGULTUUR

MIDDEN LIVE PHOTOSHOP

Duur: 10 minuten

Materiaal: tijdschriften, papier, stiften, scharen, lijm

Muzisch domein: woord, beeld

- ✘ Neem een stapel tijdschriften.
- ✘ De leerlingen kiezen elk een beeld uit een tijdschrift en bewerken dit met stiften, knippen, plakken,... zodat het beeld een heel andere betekenis krijgt.
- ✘ Bespreek de resultaten.
Welke technieken worden gebruikt?
Hoeveel veranderingen worden gedaan?

• • ✘ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGEULTUUR

MIDDEN GROEPSDISCUSSIE

Duur: 10 minuten

Muzisch domein: woord

Bekijk de cartoons van Kim. Deze cartoons zijn niet gepubliceerd omdat ze geweigerd werden door de uitgeverij/krant.

- × Verdeel de groep in 2 kleinere groepen.
De ene groep is pro publicatie, de andere groep is contra.
Laat beide groepen argumenten bedenken voor hun standpunt.
(ook al zijn ze het er in werkelijkheid niet mee eens)
Laat de discussie losbarsten.
- × Bespreek eventueel nadien de echte meningen van de leerlingen.
Hoe was het om je in te leven in een andere mening?

• • × NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGLUTUR

SLOT GROEPSGESPREK

Duur: 5-10 minuten

Muzisch domein: woord

Neem plaats in de broeikas en open een gesprek over de thema's die aan bod komen in de tentoonstelling.

- × Wat vinden de leerlingen opvallend?
- × Wat zal hen zeker bijblijven?
- × Zijn er onderwerpen waarover ze van mening zijn veranderd?

• • × NOTITIES

SLOT STELLINGENSPEL - EVALUATIE

Duur: 10 minuten

Muzisch domein: woord, drama

Indien je het stellingenspel aan het begin van het bezoek deed, kan je deze stellingen er opnieuw bij nemen.

Hoe denken de leerlingen er nu over?

- ✘ Ik vind dat je alles moet kunnen zeggen, dit is een belangrijk onderdeel van vrije meningsuiting.
- ✘ In humor mag geen censuur bestaan.
- ✘ Ik mag delen wat ik wil op sociale media. De kanalen zelf mogen niet in mijn plaats beslissen of iets aanstootgevend is.
- ✘ Onze maatschappij is preutser dan vroeger.

• • ✘ NOTITIES

GENSUUR EN BEELDGULTUUR

SLOT CATALOGUS

Duur: 5 minuten

Muzisch domein: woord, beeld

Als je de leerlingen zelf een tentoonstellingscatalogus laat samenstellen, kan je deze bespreken.

- ✘ Welke keuze maken ze?
- ✘ Wat nemen ze mee en wat niet?

• • ✘ NOTITIES

NAVERWERKING IN DE KLAS ...x

GENSUUR EN BEELDGEULTUUR

NAVERWERKING KLAGESPREK

Duur: 15 minuten

Muzisch domein: woord

Neem na het bezoek even de tijd om na te praten met de leerlingen.

- ✘ Wat hebben ze gezien?
- ✘ Wat is hen opgevallen?
- ✘ Wat zal het meest blijven van de tentoonstelling?
- ✘ Is dit voor iedereen hetzelfde of net helemaal anders?
- ✘ Hoe komt dat?

• • ✘ NOTITIES

GENSUR EN BEELDGLYUR

NAVERWERKING STELLINGENSPEL

Duur: 15 minuten

Materiaal: stellingen

Muzisch domein: woord, beweging, drama

Indien je de voorbereidingsoefening met de stellingen hebt gedaan, kan je deze stellingen er nu opnieuw bij nemen.

- ✘ Speel het spel opnieuw en bespreek of de meningen dezelfde zijn gebleven.

• • ✘ NOTITIES

GENSUR EN BEELDGLTUUR

NAVERWERKING MEDIAFRAGMENT

Duur: 20 minuten

Materiaal: kranten, tijdschriften, computer, radio, smartphone,...

Muzisch domein: woord

Laat de leerlingen zelf een mediafragment zoeken rond censuur. Dit kan een artikel zijn uit een krant of tijdschrift, een nieuwsitem, een sociale mediabericht, een radiofragment,...

• • ✕ NOTITIES

GENSUR EN BEELDCULTUUR

NAVERWERKING MINITENTOONSTELLING

Duur: 20 minuten

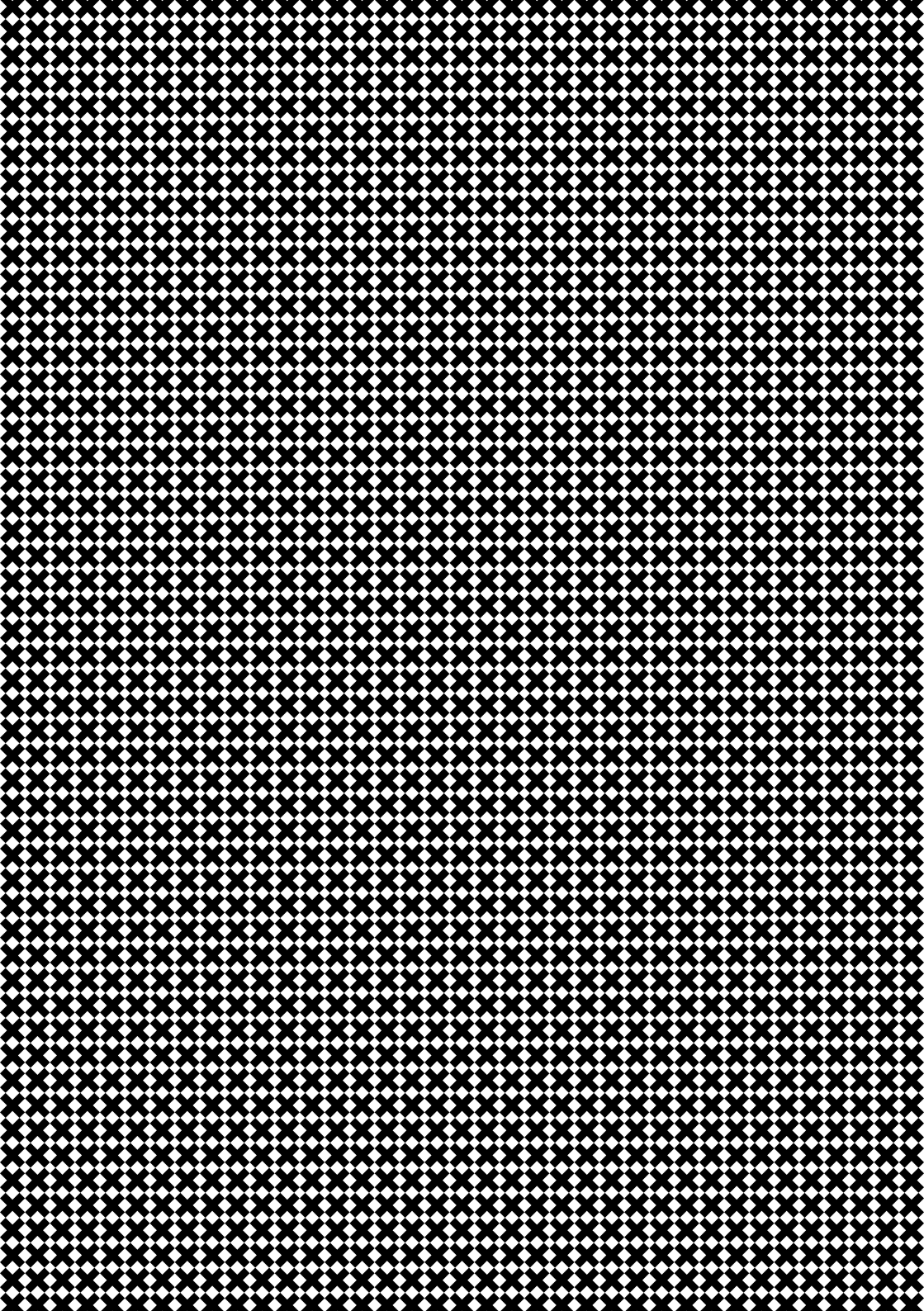
Materiaal: beelden van de gepresenteerde objecten (zie bijlage)

Muzisch domein: woord, beeld

Laat de leerlingen zelf een minitentoonstelling samenstellen met de foto's van de getoonde objecten. Gebruik een rode draad om de selectie te maken. Denk ook aan een gepaste titel voor de tentoonstelling, een promotekst, een campagnebeeld, een perstekst,...

- ✕ Geef elkaar een rondleiding in je minimusea.

• • ✕ NOTITIES

GENSUR EN BEELDCULTUUR

COLOFON

Curator: Piet Van Hecke

Scenografie en vormgeving: Bram Luuys

Coördinatie: Elke Grommen

Communicatie: Ingrid Rombaut

Publiekswerking: Nelle De Beuckeleer, Lore Cambré, Jente De Graef

Productie: Karlien De Voecht

Realisatie: Brevaro, Els Croenen, Patrick De Pauw, Peter Maes,
Liesbet Wouters, Wim Carpentier en suppoosten

Logistiek: Ellen Heyns, Jenny Melis, Brendy Sprangers

Collectie: Patrick Meir, Cathérine Verrees

×

Speciale dank aan: Koen Aerts, Filip Cremers, Kurt Morissens,
Karl van den Broeck, Bart Sas, Jan Smet en de kunstenaars

Stripgids dankt: Roel Daenen en Dennis Marien

Met dank aan: Hans Cuykx, Geschied- en Heemkundige Kring Elen,
Tom Herck, Jakob Smits Museum, Yves Kerremans, M HKA,
Noortje Palmers & Jasper Declercq, Stadsarchief Turnhout,
Rik Van Cauwelaert, Walter van den Broeck en Philippe Van Hecke

×

*X. Censuur en Beeldcultuur is een productie van Stripgids en
het Nationaal Museum van de Speelkaart.*

*Het Museum van de Speelkaart heeft geprobeerd om alle rechten te regelen
in overeenstemming met de betreffende wetgeving. Wie meent rechten
te kunnen laten gelden, kan zich richten tot het museum.*

